

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Director : C. G. DISSESCU

Prim-Redactor : SILIU RĂDULESCU

Consilier la Curtea de apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RADULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Necrolog.—*Vasile Missir.*

C. Bălescu.—*Acțiunea revocatorie imobiliară,*

Jurisprudența Română.—*Inalta Curte de Casație și Justiție, s. II.*— Absolvire. — Acțiune privată. — Exercițiere odată cu acțiunea publică.

(Alex. N. Barbu cu Gh. Popescu).

Curtea de Apel din Iași, s. I.—Inceput de dovadă scrisă.—

Contracte și convențiuni.—Contract nenumit.

(Ileana D. Rață cu Coct. Gh. Gârțu și alta).

† Vasile Missir

Ceasul trecerei de la viața pământească la cea veșnică a sosit și pentru Vasile Missir. Moartea lui la vârsta venerabilă de 84 ani, a închis o lungă perioadă de muncă desfășurată în chip strălucit pentru binele obștesc.

Vasile Missir a fost o personalitate remarcabilă în epoca lui de mare activitate ca avocat și jurisconsult. El a aparținut generațiunii de juriști care la 1871, în prezența unei legislațiuni ce nu era încă bine cunoscută, își propusese a lămuri și vulgariza principiile cele mari de drept, înființând această revistă pe care a condus-o și însuflețit-o în prima ei perioadă de existență.

În paginile „Dreptului“ se păstrează scrierile lui multiple prin care se silea a lămuri și descurca diferitele dificultăți și controverse pe care practica judiciară le scotea la iveală, exercitând un control respectuos dar sever asupra sentințelor în care îi se părea că principiile de drept au fost neînțelese sau violate.

În lupta pentru drept, la bara tribunalelor, Vasile Missir apărea ca un adversar de temut pentru că punea toată știința și tot talentul său pentru triumful cauzelor ce apăra. În această luptă în care stă toată frumusețea și utilitatea instituțiunii baroului, Vasile Missir și-a stabilit marea lui notorietate și succesele sale ca avocat.

Orator și polemist neîntrecut, n'a lipsit a se avânta pe terenul politicii militante, în care a străbătut până la cele mai înalte demnități, cultura și însemnătatea lui însușiri ajutându-l în această ascensiune.

Om de muncă și de experiență, înzestrat cu o minte ageră și pătrunzătoare, el a fost un colaborator

prețios pentru guvernul ce l-a avut în sânul său și ca ministru al domeniilor și-a legat numele de prima lege pentru organizarea meseriilor.

A aparținut partidului liberal și a fost președinte al Adunării deputaților, iar mai în urmă președinte al Senatului până la intrarea în război.

Retras în anii din urmă din arena luptelor politice și judiciare, i-a plăcut să trăiască izolat în biblioteca sa, în compania autorilor favoriți pe cari îi cultiva cu pasiune, bucurându-se până la sfârșitul zilelor de toată vigoarea și luciditatea spiritului și facultăților intelectuale.

Acțiunea revocatorie imobiliară și competența teritorială a Tribunalului falimentar.¹⁾

II

Acțiunile revocatorii reglementate de art. 726 cod. com. își au cauza lor în faliment, în sensul că dacă falimentul nu ar exista, ele înșile nu ar fi posibile, în sensul că, încetând falimentul în cursul exercitării lor și mai înainte de a se fi dobândit o hotărâre definitivă, instanța încetează de plin drept. Își mai au cauza în faliment și din împrejurarea caracterului lor relativ—revocarea pronunțându-se în favoarea exclusivă a masei credale—acțiunea neputând fi pornită decât de judecătorul-sindic, ca reprezentant al masei.

Fiind deci o acțiune care derivă din faliment, acțiunea revocatorie este, fără posibilitate de contestare, de competența Tribunalului falimentar.

De această opinie este doctrina și jurisprudența franceză: *Lyon Caen et Renault* tom. VII. No. 306; *Garsonnet*, tom. II. § 439-3. — *Dalloz, Rép. Prat. „Faillits etc.“* n. 1250.

De aceeași opinie este (cu excepția lui *Bonelli*) unanimitatea doctrinei și jurisprudenței italiene: *Cuzzi* Del fallimento n. 36, 254; *Bolaffio* n. 24; *Luciani* n. 196; *Borsari* n. 2007; *Calamandrei* no. 29; *Masi* pag. 162; *Vidari* n. 57; *Mortara e Azzariti* Comment. cod. comm. n. 21. 42.

Ramella (Trattato, I. 100) făcând o clară expunere

1) V. No. 13 dela 14 Aprilie a. c.

a principiilor competenței teritoriale a Tribunalului falimentar, menționând, la fel cu toți autorii, acțiunile revocatorii ca tip al acțiunilor derivând din faliment, aduce un argument nou și foarte serios :

„Tribunalul falimentar e competent a judeca, ori care ar fi obiectul și valoarea, acțiunile speciale revocatorii prevăzute de art. 707 și urm. (724 și urm. rom.), adică derivând din raporturi juridice a terților cu falitul, create după declararea falimentului, sau în epoca suspectă, fie că aceștia concură cu atare titluri la faliment, în care caz își vor vedea creanța lor contestată de curator în instanța de verificare și lichidată acolo, fie că curatorul îl va chema în judecată pentru revocarea actului și restituirea bunului primit în mod legitim“.

Cu alte vorbe, judecătorul-sindic are facultatea de a pleda revocarea actului anulabil pentru prezumție de fraudă, fie pe cale de acțiune directă, fie pe cale contencioasă, de contestație la verificare. Ar fi cu totul absurd și ar constitui o aberație juridică fără seamăn să se admită că pentru acțiuni similare, având ca obiect aceiași revocare, pentru motive identice deduse din fraudă specific falimentară, Tribunalul falimentar să fie competent teritorialmente pentru una și incompetent pentru alta, atunci când obiectul dedus în justiție și modul de a pleda este unul și același; și toate acestea din simpla împrejurare fortuită, că într-una din acțiuni terțul ar avea și calitatea de creditor.

Citez din jurisprudența italiană :

Apel Torino, 5 Septembrie 1912, Temi. gen. 1912 pag. 599.

„Sunt de competența exclusivă a Tribunalului falimentar, toate acțiunile care și găsesc în faliment rațiunea lor de a fi, în speță acțiunea curatorului în contra creditorului falitului pentru anularea plăților prezumate în fraudă conform art. 709 (726 rom.). Competența specială a Tribunalului falimentar *derogă nu numai la competența teritorială dar și la cea privitoare la valoarea litigiului*“.

Tribunalul Pisa 28 Iulie 1913 Riv. dir. comm. 744.

„Tribunalul falimentar competente a cunoaște toate acțiunile cari derivă din faliment, adică toate acțiunile cari se găsesc într-un raport de cauzalitate cu falimentul, e competent a cunoaște și acțiunile revocatorii falimentare“. (In același sens: *Apel Genova 19 Decembrie 1905, Temi gen. 1906. 109.*)

Curtea de Apel Milano, 16 Mai 1890, Foro it. 1209.

„Acțiunea revocatorie în materie de faliment trebuie clasificată printre acțiunile cari derivă din faliment sau sunt relative la faliment în sensul art. 685 și 869 n. 7 cod. com. (702, 890 n. 8 rom.)“. In același sens: *Apel Milano 1 Aprilie 1896. Mon. trib. 863; Apel Genova, 1 Iulie 1903, Temi gen. 1903; Trib. Cremona, 18 Septembrie 1911, Temi bomb. 261; Apel Torino 6 Febr. 1912, Temi gen. 443; Trib. Vercelli 16 Aprilie*

1912, Giur. tor. 512; *Apel Torino 5 Sept. 1912, Giur. tor. 1265; Apel Palermo 19 Decembrie 1913 Circ. giur. 14. 85; Apel Genova 30 Martie 1915 Temi gen. 281; Apel Milano 14 Decembrie 1916, Riv. dir. comm. 673; Apel Milano 4 Mai 1917, Mon. trib. 1917. 587.*

În sfârșit argumentul pe care îl socotesc decisiv este acela care se referă la cunoașterea împrejurărilor și situațiunii falimentului indisolubil legate de acțiunile revocatorii. Stabilirea epocii suspecte, înstrăinările și constituțiile de garanții reale, buna sau reaua credință a părților contractante, conivența frauduloasă, notorietatea insolvabilității, fac parte din complexul de fapte pe cari o singură instanță cu exclusivitate este în măsură a le cunoaște, instanța falimentară. Și dacă legiuitorul a avut în adevăr o intențiune și un scop rațional atunci când a edictat regula din art. 702 alin. II, apoi desigur că s'a raportat la ipoteza în care o instanță judecătorească poate fi în măsură a pronunța o hotărâre în deplină și perfectă cunoaștință de cauză a împrejurărilor de fapt pe cari se întemeiază acțiunea cu care este sesizată și această ipoteză este exemplificată în mod strălucit cu aceia a Tribunalului falimentar chemat a judeca o acțiune revocatorie întemeiată pe prezumția de fraudă specific falimentară, din art. 726 cod. com.

Pentru a termina acest capitol, mai menționez că deși în jurisprudența română nu am găsit exemple în cari Tribunalele noastre să fi aplicat principiile competenței teritoriale a Tribunalului falimentar, totuși doctrina noastră adoptă planul unitar de a vedea a doctrinei franceze și italiene.

Citez în acest sens : *Pașcanu, Dreptul falimentar român No. 77 bis, pg. 84-88; M. A. Dumitrescu, Vol. VI. No. 149 pag. 112.*

b) Teoria lui Bonelli.

Am arătat că Bonelli este singurul autor care face opinie separată, în sensul că nu admite, pe baza art. 685 (702 rom.) o derogare dela regulele comune de competență în ce privește acțiunile revocatorii.

Că este singurul autor, o constată *Cuzzi, n. 36*. „Aceasta este interpretarea legii (acea susținută de noi mai sus) cu care concordă în substanță toți autorii. *Numai Bonelli se îndepărtează de ea.*“

Și Bonelli singur o recunoaște (t. I. no. 81. pg. 157 Ed. II):

„A prevalat în doctrina și jurisprudența italiană o opiniune care tinde a cuprinde în competența Tribunalului falimentar nu numai acțiunile de nulitate falimentară dar chiar acele simple revocatorii pauliene din art. 708 (725 rom.) cari deși se limitează a se referi la art. 1235 cod. civ. (975 com.) se găsește inserată în legea falimentară“.

Bonelli își întemeiază opinia sa pe două argumente: 1) Textul italian, la fel cu cel român în esență, are următoarea cuprindere :

„Il tribunale è investito dell'intera procedura del

fallimento e conosce *di tutte le azioni che ne derivano*, se per loro natura... etc.“

Intr'o traducere gramaticală, particula „ne“ (dintr'însul — dintr'însa în românește) se poate referi, fie la „procedura“, fie la „fallimento“.

În opoziție cu toată doctrina, Bonelli adoptă prima ipoteză :

„Eu cred că intențiunea legiuitorului a fost de a stabili numai că, deoarece Tribunalului care a declarat falimentul îi este transferată în jurisdicție proprie, direcțiunea întregii proceduri falimentare, tot astfel lui îi este transferată cunoașterea chestiunilor cari pot eventual deriva *din această procedură* („da questa procedura“). Legiuitorul n'a avut altceva în vedere decât procedura falimentară prin ea însăși, care se desfășoară în substanță prin acte de jurisdicție administrativă, cari eventual pot da loc la acțiuni judecătorești, mai ales sub formă de opoziții (la sentința declarativă, la cea de retrodatăre a încetării plăților, la concordat, la sentințele de omologare, etc.) sau de recurs („reclami“ sau „richiami“; traducerea este a legiuitorului român) în contra ordonanței judecătorului delegat, de acțiuni în contra curatorului pentru neîndeplinirea oficiului său, opozițiuni sau recursuri în contra măsurilor „conservatorii, etc.“ (eodem loco).

2. În mod special competența Tribunalului falimentar nu se aplică în privința acțiunilor revocatorii din art. 725 și 726 (deși Tribunalul falimentar e competent a cunoaște acțiunile în anulare din art. 724) pentru motivul că aceste acțiuni nu sunt în esență decât acțiunea pauliană cu anumite modificări neesențiale privind facilitarea administrării probei de către sindic, și ca atare fiind vorba de acțiuni de drept comun și nu de acele cari ar deriva din procedura falimentară, ele vor urma normele generale de competență. (Și am arătat că Bonelli argumentează că fiind vorba de acțiuni personale, ele se vor intenta la Tribunalul domiciliului pârâtului):

„Revocatoria falimentară nu este o acțiune sui generis; prin fundamentul său, ca și prin extremele sale și prin modul său de exercițiu, ea nu e decât continuarea paulienei ordinare, exercitată într'un interes colectiv înaintea celui individual, și însoțită de prezumțiile speciale ale legii cari facilitează exercițiul ei de către reclamant. Or, aceste modificări după cum nu alterează natura acțiunii, deasemenea nu pot altera regulile de competență“ (No. 418).

Aceste două argumente ale lui Bonelli nu pot rezista unei analize mai severe.

Asupra primului nu voi insista. El trebuie înlăturat *de plano* față de redacțiunea textului nostru, care a precizat că acțiunile la care se referă alin. 2 al art. 702, sunt acele ce derivă *din faliment* („dintr'însul“ a tradus legiuitorul român și nu *dintr'însa*“ cum ar fi spus dacă ar fi înțeles să se refere la *procedura falimentară*) și nu din *procedura falimentului*. Dealtfel

am arătat mai sus care a fost adevărata intențiune a legiuitorului. În treacăt trebuie remarcat totuși că Bonelli cu toate sforțările nu reușește să ne dea un *singur* exemplu de *acțiune* (hoc sensu) așa cum cere textul expres al legii, derivând din procedura falimentului.

Cel de al doilea argument este deasemenea insuficient.

Este curios cum Bonelli asimilează în esență acțiunea revocatorie cu acțiunea pauliană, când ele diferă tocmai în esență prin caracterul colectiv al uneia, individual al celeilalte, prin noțiunea de fraudă și daună care deasemenea sunt esențial diferite. Este suficient a lua în considerație numai împrejurarea că acte perfect valabile, inatacabile pe calea acțiunii pauliene, precum: plățile datorilor ajunse la scadență, partajul făcut cu toată opoziția creditorilor (art. 785 c. civ.), sunt totuș anulabile pe calea acțiunii revocatorii și aceasta din cauza caracterului ilicit al tuturor actelor falitului, după încetarea plăților pe care debitorul era obligat să o declare (art. 703 c. com.) și în virtutea indisponibilității patrimoniale create de statul real de faliment, începând dela acea epocă și până la data sentinței declarative.

Iată de ce, cu toată autoritatea necontestată a lui Bonelli, cred că opinia sa în această privință trebuie să rămână mai departe izolată, precum a rămas și în Italia cu atât mai mult față de textul art. 702 alin. 2 român, așa cum a fost tradus.

Dealtfel, aceasta nu este singura teorie a lui Bonelli rămasă fără aderență în doctrină și jurisprudență. Mă mărginesc să citez „splendida izolare“ în care se află acelaș autor, care susține cu un lux impresionant de argumente, că prin efectul desezisării în virtutea art. 699 c. com. italian (717 român) patrimoniul falitului se transferă masei *în plină proprietate* (t. I No. 239): teorie originală, îndrăzneță, dar pe care nimeni nu a acceptat-o.

III. — *Senzul ultimei fraze din art. 702 alin. II cod. com.*

Art. 702 alin. II, după ce pune principiul că acțiunile ce derivă din faliment se vor judeca de Tribunalul falimentar, adaugă: „dacă prin natura lor nu vor fi de competența jurisdicțiunii civile.“

Interpretarea acestei dispozițiuni trebuie făcută cu toată luarea aminte, ea putând duce la cele mai grave erori, confuziuni și contradicțiuni.

Există o singură metodă de interpretare științifică a unui text de lege; aceia care se sprijină pe date precise de exegeză. Stabilirea sensului și scopului unui text, trebuie întemeiată *pe sursa* istorică și nu pe interpretarea abstractă și excesiv literală. Plecând dela aceste considerațiuni și verificând împrejurările în cari zisul text a fost introdus, ajungem la constatarea că fraza la care ne-am referit mai sus, reprezintă o dispoziție legislativă *perimată astăzi, adică*

rămasă fără aplicațiune practică și a cărei reproducere în legea noastră trebuie căutată în origina ei istorică.

În adevăr, în dreptul francez, falimentul și bancruta erau de competența *Tribunalelor civile*. Codul com. francez din 1808 (art. 635) a introdus o primă modificare acestui sistem, atribuind *Tribunalelor comerciale* cunoașterea asupra :

1) Depunerii bilanțului și registrelor și verificării creanțelor ;

2) Opoziției la concordat, când motivele se referă la acte și operațiuni prin natura lor supuse la competența comercială ;

3) Omologării concordatului ;

4) Cesiunii de bunuri făcută de falit.

Legea din 1838 asupra falimentelor a trecut în competența *Tribunalelor comerciale* : „tot ce privește falimentele, conform celor prescise în cartea III-a a codului comercial.“

Această dispozițiune a fost adoptată de legiuitorul italian din 1863 și apoi de acel din 1883 (art. 869), care a introdus și dispozițiunea conexă din art. 685 (art. 702 rom.) de unde a trecut în codul român (art. 890 n. 8. 702).

Trebuie reținut — și această observațiune este de cea mai mare importanță, — că atât în organizarea judecătorească franceză la 1838, cât și în cea italiană dela 1883, cât și în cea română la 1887 (când s'a introdus la noi codul comercial actual), existau Tribunale speciale de comerț.

La Francezi, atari Tribunale există și astăzi ; ele nu mai există la Italiani fiind desființate prin legea din 25 Ianuarie 1888.

La noi legea de organizare judecătorească din 4 Iulie 1865 reglementa Tribunalele speciale de comerț (Titlul IV. Despre Tribunalele comerciale, art. 31-51) compuse din magistrați civili și doi judecători comercianți profesioniști, aleși dupe o listă întocmită anual cu concursul Primăriei locale. La Tribunalele cu o secțiune specială comercială, precum erau cele din Ilfov, Brăila și Covurlui, acești comercianți cari intrau în completul Tribunalului, erau numiți pe termen de doi ani și judecau în mod permanent, modul de recrutare al comercianților-judecători, incompatibilitățile, cazurile de excludere, etc. erau determinate de lege în mod detaliat.

Această organizare a durat până în 1890. În legea de organizare judecătorească din 1 Septembrie a acestui an, Tribunalele speciale comerciale au fost desființate. (Nu fără opunere: vezi discuțiunile urmate în Parlament și în special discursul deputatului Palladi, debaterile Camerei, Mon. Of. 1890 pag. 1652 et seq. și debaterile Senatului, Mon. Of. 1890 pag. 904).

Art. 21 din această din urmă lege s'a votat cu cuprinsul următor :

„Tribunalele județene fac oficiu de Tribunale de

comerț fără nici o modificațiune sau adaos în compozițiunea lor.“

Ceea ce însemna înstaurarea sistemului actual al plenitudinei de jurisdicție a Tribunalelor.

Ultima dispozițiune din art. 702 alin. II își avea fără îndoială rațiunea în 1887, atunci când existau Tribunale compuse din negustori cari puteau să se priceapă foarte bine în specialitatea lor și să judece după uzurile comerciale, dar cari erau incompetenți *ratione materiae* a cunoaște chestiuni de drept civil. Aceiași prohibițiune numai există astăzi când Tribunalele sunt compuse din magistrați de carieră când incompetența civilă pentru cauze comerciale nu mai e de ordine publică, sau *ratione materiae* (vezi art. 108 cod. pr. civ.), când împărțirea pe secțiuni civile și comerciale nu mai are un caracter absolut riguros, întrucât există Tribunale fără secțiuni speciale de comerț, și chiar acolo unde există, ele neavând dreptul a ridica din oficiu excepțiunea de incompetență.

Căci trebuie să se înțeleagă bine rostul și rațiunea dispozițiunii analizate, care era perfect justificată în momentul introducerii ei, dar numai are nici un interes practic astăzi.

Secțiunile comerciale ale Tribunalelor județene, acolo unde există, nu reprezintă substituiea vechilor Tribunale comerciale, pentru considerațiunea că organizarea lor nu diferă întru nimic de aceea a secțiunilor civile, nici în ce privește compunerea completelor, nici în ce privește funcționarea lor.

Secțiunile comerciale sunt departe de a fi instanțe speciale de comerț. Legiuitorul organizării judecătorești nu a avut nici un moment în vedere a menține distincțiunea de ordine publică a celor două jurisdicții de judecată ; el nu a urmărit decât ușurința distribuirii justiției, fără a modifica *ordo judiciorum*.

După desființarea Tribunalelor speciale comerciale, distincțiunea între cauzele civile și comerciale nu mai este un criteriu absolut și determinant de competență.

Dacă totuși o chestiune se poate pune, și din aceasta vom forma un argument de căpetenie pentru susținerea tezei noastre, ea se referă la un interes distinct. Este vorba de a ști, și în aceasta constă astăzi adevăratul interes al distincțiunii între afacerile civile și comerciale., care va fi legea de aplicat, cea civilă sau cea comercială, interes cu vădit caracter practic, în măsura în care modul de administrare al probelor, termenele, etc. variază într'un mod sensibil, într'un caz și în celalt.

Cu alte vorbe importanța determinării caracterului civil sau comercial al unei cauze este astăzi de *pur drept formal* și nu de drept public în legătură cu organizarea substanțială a instanțelor.

Principiul a fost formulat cu toată claritatea în legea de organizare judecătorească din 1890 : „Tri-

bunale județene fac oficiu de Tribunale de comerț (și este de remarcat că chiar sub acea lege existau Tribunale cu secțiuni comerciale: art. 8. *Modul de organizare interioară, cu caracter eminentemente practic și nu principial, nu poate altera sau modifica regula de drept public care suprimând jurisdicțiunile speciale de comerț, a introdus sistemul plenitudinii de jurisdicție a Tribunalelor. Acest lucru trebuie bine precizat și înțeles.*

Și atunci, dacă nu mai există o împiedecare de ordine publică, pentru un Tribunal, judecând după regulile dreptului comercial, de a cunoaște cauzele civile, ce mai rămâne din ultima dispozițiune a art. 702 alin. II? Ea nu mai are nici o aplicațiune practică astăzi.

În adevăr, ceea ce determină natura unei acțiuni este fără îndoială cauza sa.

Cauza acțiunii este eminentemente comercială:

a) Ea se sprijină pe un text din codul com. (art. 726);

b) Judecarea ei se va face exclusiv după regulile dreptului comercial;

c) Tribunalul va avea de cercetat: modul cum a fost stabilită data încetării plăților, ce se înțelege prin această noțiune pentru a determina fraudă terțului și în deosebi dacă a avut cunoștința de starea de insolvență a debitorului;

d) Va aprecia dovada contrarie a pârâtului după aceleași elemente;

e) Va aplica normele acțiunii revocatorii *colective* falimentare și nu ale acțiunii *individuale* pauliene (deși unii autori convin că chiar în ipoteza art. 725 cod. com. care se referă la aplicațiunea art. 975 cod. civ. competența este totuși cea a Tribunalului falimentar);

f) În sfârșit, Tribunalul va trebui să-și întemeieze convingerea sa pe tot complexul de fapte și împrejurări decurgând din modul cum a fost declarat falimentul și chiar din viața comercială a falitului anterioară sentinței declarative.

În acest sens se pronunță doctrina italiană: atunci când examinează modul cum Tribunalul este chemat a fixa data încetării plăților:

Bonelli tom. I No. 358 II-a Ed. pg. 679.

„Dacă această dată (a încetării plăților) scapă aprecierii în mod precis, adică pozițiunea ruinătoare și frauduloasă a debitorului ar fi rezultatul a mai multor acte mărunte, fiecare prin el însuși neconcludent și constituind în ansamblul lor o linie de conduită în care ar fi greu de a se fixa un *punctum saliens*, judecătorul va trebui să-și amintească scopul pentru care i se cere a determina data, și care este acela de a pune în suspiciune actele debitorului cari lezează egalitatea sau sunt dăunătoare creditorilor și a fixa prin consecință data în epocă ce ar cuprinde în interiorul ei actele ce merită a fi înfirmate“.

Și în nota III la care ne trimete textul:

„Actul fraudulos care decide pe judecător la fixarea datei încetării plăților nu se sustrage efectelor acesteia, deoarece el are tocmai înțelesul de manifestare a înetării plăților, adică a unei stări de insolvență care în mod logic preexistă și nu succede actului însuși. Deci rezultă că în epocă suspectă, din punctul de privire al art. 707 și 709 (724, 726 rom.) trebuie cuprinsă și ziua inițială a acelei epoci.

„Și actul servește tocmai pentru a aprecia fraudă terțului contractant dela care se pretinde cunoașterea stării de încetare a plăților.“

Cum ar putea instanța civilă să statueze asupra tuturor acestor chestiuni de natură esențial comercială?

Dar mai este o considerațiune care stabilește caracterul comercial al acțiunii revocatorii imobiliare și pe care *Bonelli* t. I. No. 418 pag. 795 text și nota VI (cit. supra) o remarcă: obiectul contractului este în afară de discuțiune. Nu interesează dacă el a fost încheiat cu respectul formelor sau elementelor esențiale ale convențiunelor, conform dreptului civil. Acțiunea este întemeiată pe o *cauză eminentemente comercială, delictul sau quasi-delictul specific falimentar care poate duce la anularea chiar a actelor perfect valabile după dreptul comun.*

Acest delict sau quasi-delict, întemeiat pe textul art. 703 cod. com. și sancționat penalicește de art. 877 cod. com., își are sursa sa în dreptul falimentar, și pentru că tot ce privește falimentele este de natură comercială, el însuși va fi de competența jurisdicției comerciale (art. 890 n. 8).

C. Bălescu

Doctor în drept, avocat

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II-a

Audiența de la 7 Octombrie 1928

Președinția D-lui C. Rătescu, președinte

Alexandru N. Barbu cu Gh. Popescu

ABSOLVIRE — ÎN CE CAZURI SE PRONUNȚĂ — CÂND ESTE LOC DE A SE PRONUNȚĂ ACHITAREA — ART. 10 PR. PENALĂ.

ACȚIUNEA PRIVATĂ — EXERCITAREA EI ODATA CU ACȚIUNEA PUBLICĂ — ACHITAREA INCULPATULUI — DACĂ MAI POATE FI CONDAMNAT LA DESPĂGUBIRI CIVILE — ART. 3 ȘI 8 PROC. PENALĂ.

I. Când instanța constată că faptul imputat este prevăzut de legea penală ca infracțiune, dar nu întrunește toate elementele cerute de lege pentru existența lui, ea este datoare să achite iar nu să absolve pe cel trimis în judecată, de oare ce absolvirea se pronunță numai atunci când faptul imputat inculpatului, și a

cărui ființă este constată, nu cade sub previziunile nici unui text de lege penală.

2. Dacă în caz de absolvire s'a recunoscut instanței represive competența de a statua asupra acțiunii în daune, atunci însă când inculpatul este achitat, fie că faptul material nu există, fie că deși există nu este totuși imputabil inculpatului, instanța represivă încetează de a mai fi competente să se pronunțe asupra acțiunii civile introduse odată cu acțiunea publică și având de obiect repararea daunelor.

No. 3487. — Admis recursul făcut de Alexandru Barbu în contra deciziei Curții de Apel din Craiova S. II cu No. 108 din 9 Martie 1926 în proces cu Gh. Popescu.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare astfel formulat: "Exces de putere. Violarea art. 332 codul penal,"

Având în vedere că, din decizia No. 108 din 9 Martie 1926, a Curții de Apel din Craiova s. II, adusă în recurs, se constată că inculpatul-recurent Alexandru N. Gh. Barbu a fost condamnat de prima instanță, prin sentința corecțională No 2010 din 22 Octombrie 1924 a Tribunalului județului Olt, la trei luni de zile închisoare corecționară și să plătească 20.000 lei despăgubiri civile reclamantului Gh. Popescu, în baza art. 332, 333 cod penal.

Că prima instanță a reținut în sarcina inculpatului, faptul că a lucrat cu rea credință, înșelând pe reclamant, pe care l'a determinat să-i dea bani, înduplecându-l să creadă un fapt mincinos (că are strânse în depozitul său, cantități de fasole); că, în ziua fixată pentru predarea fasolei, reclamantul, ducându-se la domiciliul inculpatului, acesta s'a ascuns, nu a predat marfa și a reținut banii.

Că, inculpatul și reclamantul făcând apel la Curtea de Apel din Craiova, această instanță respinge apelul inculpatului, în lipsă, ca nefondat, iar apelul reclamantului îl respinge ca neregulat introdus.

Că, în contra acestei deciziuni, inculpatul făcând opoziție, această instanță — Curtea de Apel din Craiova — absolvă pe numitul de faptul de furt, menținând despăgubirile civile în valoare de 20.000 lei, acordate reclamantului de către prima instanță — Tribunalul.

Că, pentru a decide astfel, Curtea de Apel motivează că faptul imputat inculpatului nu întrunește elementele delictului de escrocherie și nu intră sub prevederile nici unui alt text din legea penală, fiind vorba despre o afacere pur comercială; că dar, inculpatul urmează a fi absolvit, conform art. 10, al. 3, procedura penală.

Considerând că, după art. 10 proc. penală, se va pronunța absolvirea atunci când se recunoaște că

faptul imputat inculpatului și a cărui ființă este constatată, nu cade sub previziunile nici unui text de lege penală și achitarea, atunci când se recunoaște că faptul imputat nu are ființă, sau că inculpatul nu poate fi răspunzător de acel fapt.

Considerând că, de aci rezultă că atunci când instanța constată că faptul imputat este prevăzut de legea penală ca infracțiune, dar că nu întrunește toate elementele cerute de lege pentru existența lui, ea este datoare să achite, iar nu să absolve pe cel trimis în judecată.

Considerând, pe de altă parte, că dacă în caz de absolvire s'a recunoscut instanței respective competența de a statua asupra acțiunii în daune, întrucât existența faptului material, pus în sarcina celui dat în judecată, este stabilită, iar apărarea lui de pedeapsă este datorită singurei împrejurări că faptul nu cade sub prevederile unui text din legea penală; atunci însă când inculpatul este achitat pentru că faptul material nu are existență, sau deși are existență și este caracterizat ca infracțiune de lege, însă nu este imputabil inculpatului, instanța represivă încetează de a mai fi competente a se pronunța asupra acțiunii civile introdusă odată cu acțiunea publică și având de obiect repararea daunelor reclamate ca provenind din comiterea unei infracțiuni.

Că, în competența instanței represive de a se pronunța asupra acțiunii în daune, când acțiunea publică este stinsă prin achitarea inculpatului, rezultă din dispozițiunile art. 3 și 8 din cod. proc. pen. că instanțele corecționale n'au căderea de a acorda părții vătămate decât despăgubiri pentru daunele ce i s'ar fi cauzat prin comiterea unei infracțiuni la legea penală, ceiace, când infracțiunea nu există, face să dispară cu totul baza legală, pe care s'ar putea întemeia o condamnățiune la daune.

Considerând că, astfel fiind, instanța de fond, constatând că este vorba în speță despre o afacere pur comercială, urma să achite pe inculpat, iar nu să pronunțe absolvirea lui.

Că, din moment ce inculpatul era să fie achitat, instanța represivă devenea incompetentă să statueze asupra acțiunii în daune, pretinse de reclamant ca izvorite dintr'o infracțiune penală, astfel cum s'a învederat mai sus, așa că greșit a fost condamnat la despăgubiri civile, inculpatul-recurent.

Că, prin urmare, motivul de casare este fondat și deciziunea Curții de Apel din Craiova urmează să fie casată cu trimitere la aceiași Curte, înaintea căreia afacerea urmează a fi judecată de o altă secție, conform art. 52 din legea Curții de Casație.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI, SECȚIUNEA I

Audiența dela 15 Decembrie 1928

Președinția D-lui D. Volarschi, Prim-președinte

Ileana D. Rață cu Costache Gh. Gârțu și Florea Gârțu

ÎNCEPUT DE DOVADĂ SCRISĂ. — RECUNOASTEREA UNEI PĂRȚI MENTIONATĂ ÎNTR'UN PROCES-VERBAL ÎNCHIEIAT DE UN OFIȚER PUBLIC NECOMPETINTE. — PARTE NEȘTIUTOARE DE CARTE. — CONTESTAREA RECUNOASTĂRII CARE I SE OFURE. — ART. 1197 COD. CIVIL.

CONTRACTE ȘI CONVENȚIUNI. — NATURA LOR. — CUPRINSUL ACTULUI. — TITULATURA LUI. — VÂNZARE. — NEEXISTENȚA PREȚULUI. — CONTRACT NENUMIT. — ART. 969 ȘI ART. 1294 ȘI 1295 COD. CIVIL.

CONTRACT NENUMIT. — OBLIGAȚIUNE DE A FACE. — CONDIȚIUNE REZOLUTORIE SUBÎNȚEASĂ. — ART. 1020 COD. CIVIL.

1. Recunoașterea unei părți, neștiutoare de carte, de care se face mențiune într'un proces-verbal încheiat de un ofițer public necompetent, nu poate servi ca început de dovadă scrisă în sensul art. 1197 cod civil, dacă partea contra căreia se invoacă o contestă.

2. Adevăratul înțeles al raportului juridic dintre părți, rezultând din conținutul actului și din felul cum părțile au înțeles să-l execute, iar nu din titularea lui, urmează că chiar dacă părțile au intitulat contractul intervenit între ele „ct de vânzare“, din moment ce însă din examinarea contractului, rezultă că lipsește condițiunea esențială a vânzării, existența unui preț în bani, acel contract numai poate fi privit ca contract de vânzare, ci ca un contract fără numire, valabil potrivit principiului libertății convențiilor arătat în art. 969 cod. civil.

3. Când un contract nenumit conține obligațiunea de a face, în cece privește această obligațiune este supus regulii dreptului comun, potrivit căreia condițiunea rezolutorie prevăzută de art. 1020 este subînțeleasă în caz când una din părți nu și îndeplinește angajamentul său.

No. 156. — Admis apelul făcut de Ileana D. Rață în contra sentinței Tribunalului Bacău S. II cu No. 30 din 10 Februarie 1928 în proces cu Florea și Constantin G. Gârțu.

S'a ascultat D-l avocată A. Dumbravă din partea pârâtului intimat Costache Gh. Gârțu lipsind apelanta Ileana D. Rață și intimata Florea C. G. Gârțu.

Curtea,

Asupra apelului introdus de Ileana D. Rață în contra sentinței Tribunalului Bacău Secția II, No. 30 din 10 Februarie 1928, prin care i s'a respins ca nefondată acțiunea introdusă contra lor: Floarea și Constantin G. Gârțu pentru anularea actului de vânzare autentificat de Tribunalul Bacău Secția I sub No. 387/1024 și transcris sub No. 383/1924;

Având în vedere motivele de apel, susținerile orale ale intimăților și dispozițiunile art. 24 din

procedura accelerării judecăților, din complexul cărora se stabilește următoarele:

Cu actul de vânzare, autentificat de Tribunalul Bacău sub No. 387 și transcris de acelaș Tribunal sub No. 843 din 12 Februarie 1924, Ileana Gh. Rață, vinde de veci Floarei Panaite și lui Costache Gh. Gârțu, câtimea de 89 arii și 50 c. arii, teren siliște cu o casă pe el, cu toate ecaretele și dependențele, situat pe câmpul Racovei, cum și 21 arii 48 c. arii Lugeris, cu obligație pentru cumpărători de a o întreține tot timpul vieții sale, fixându-se prețul acestei vânzări la suma de 5000 lei «care se socotește ca preț al întreținerii sale până la moarte». Reclamanta apelantă a încheiat acest act cu Floarea Panaite, pe care o crescuse de mică și cu Costache G. Gârțu, în vederea căsătoriei acestuia din urmă cu cea dintâi, care ulterior s'a și efectuat. În urmă vânzătoarea văzând că cumpărătorii nu sunt următori cu condițiunile stipulate în act, a intentat la 1 Decembrie 1924 acțiune în anularea actului de vânzare, întemeiată pe neîndeplinirea obligațiunii de întreținere. Între timp cumpărătorii au investit actul de vânzare cu formula executorie și au cerut executarea lui, operațiune îndeplinită prin procesul-verbal dresat de Const. Manoliu, portărel pe lângă Trib. Județului Bacău, în ziua de 11 Iulie 1925. Cu această ocazie portărelul consemnează în procesul-verbal, după declarațiunile părților un soi de aranjament-tranzacție, cu privire la executarea actului de vânzare. Prin petiția înregistrată la No. 26481 din 13 Iulie 1925, vânzătoarea apelantă face contestație contra executării actului de vânzare din litigiu, contestație care a fost respinsă de Tribunalul Bacău s. v. prin sentința No. 308 din 3 Septembrie 1925, pentru cuvântul că, actul intră în categoria acelor prevăzute în art. 20 din legea autentificării și deci bine a fost investit cu formula executorie și adus la îndeplinire, fără să mai discute natura actului intervenit, rezervând contestatoarei dreptul «să acționeze pe cumpărători sau beneficiarii donațiunii, cu o acțiune în anulare pentru neîndeplinirea sarcinilor luate». Prin aceeași sentință dată cu recurs, Tribunalul asupra incidentului ridicat de pârâți, că în cauză ar fi intervenit între părți o tranzacțiune perfect valabilă, care face fără de interes contestațiunea, constatând că, tranzacțiunea consemnată în procesul-verbal de executare dresat de portărel nu intră în prevederile art. 1705 cod. civil și nici în cuprinderea art. 260 pr. civilă; că mai mult nici acest proces-verbal nu este semnat de părți, iar afirmația portărelului că a luat declarația lor nu este operantă, de oarece acest funcționar nu avea calitatea de a lua consimțământul în materie de obligațiuni, conform legii autentificării actelor, — pentru toate aceste cuvinte a respins incidentul declarând tranzacțiunea nevalabilă. —

Tribunalul Bacău, asupra acțiunii introdusă de reclamant la 1 Decembrie 1924, prin sentința No. 30 din 10 Februarie 1928, fără să mai cerceteze fondul pricinii, a respins cererea reclamantei, întemeindu-se pe existența tranzacțiunii intervenită între părți consemnată în procesul-verbal al portărelului considerându-l pe acesta ca un început de dovadă scrisă, care se poate completa și a fost completat cu martorii ascultați. În contra acestei sentințe apelanta a declarat apelul de față.

Având în vedere că apelanta susține în primul loc că în ce privește tranzacțiunea despre care se ocupă sentința Tribunalului și care s'ar găsi cuprinsă în procesul-verbal dresat de portărelul Tribunalului Bacău la 11 Iulie 1925, există autoritate de lucru judecat în înțelesul art. 1201 cod. civil;

Considerând că în adevăr din examinarea și analizarea sentinței civile a Tribunalului Bacău s. v., purtând No. 308 din 3 Septembrie 1925, se constată că, cu prilejul contestațiunii la executare a actului de vânzare intervenit între părți, introdusă de apelanta-reclamantă Elena Rață, intimații, prin avocatul lor, au cerut respingerea contestației ca fără interes, întrucât părțile s'au împăcat printr'o tranzacțiune perfect valabilă, consemnată în procesul-verbal de punere în posesie, dresat de portărelul Tribunalului Bacău la 11 Iulie 1925;

Că Tribunalul a statornicit asupra acestui incident respingându-l, constatând definitiv că pretinsa tranzacție nu este valabilă, nu întrunește condițiunile cerute de art. 1705 cod. civ., nici nu intră în categoria hotărârilor de expedient prevăzute de art. 260 pr. civilă, procesul-verbal încheiat de portărel fiind contestat și nesemnlat de părți, iar ofițerul instrumentător neavând calitatea de a lua act, în mod valabil, de declarațiunea părților;

Astfel fiind, urmează să se decidă că în ceea ce privește tranzacțiunea invocată există autoritate de lucru judecat, această excepțiune întemeindu-se pe aceleași fapte care s'au invocat în susținerea unei cereri precedente, între aceleași părți, cerere care a fost respinsă;

Că mai mult, nici constatarea făcută de portărel în procesul-verbal menționat nu poate servi ca început de dovadă scrisă, potrivit art. 1197 cod. civ. de oarece Elena Rață este neștiitoare de carte și recunoașterea pe care o conține procesul-verbal este contestată de partea contra căreia se invoacă, iar ofițerul public care a luat act de o asemenea declarațiune nu avea calitatea s'o facă, nefiind competent să o primească;

Că în asemenea condițiuni greșit Tribunalul a primit acest act ca un început de dovadă scrisă, susceptibil de a fi completat cu alte dovezi;

Având în vedere că în al doilea loc, apelanta susține că actul de vânzare intervenit între ea și

intimați, n'ar avea decât numele unui asemenea contract, de oarece îi lipsește condițiunea esențială unei vânzări, prețul, și că în realitate este un contract nenumit, care cade sub prevederile dreptului comun în caz de neexecutare;

Considerând că, fără de îndoială, nu titulatura actului este cea care dă raportului dintre părți adevăratul lui înțeles juridic, ci conținutul său și felul cum părțile au înțeles să-l execute;

Că, din examinarea actului de vânzare intervenit între apelantă și intimați, se desprinde mai întâi neîndeplinirea condițiunii care este de esența vânzării și anume, existența unui preț în bani;

Din felul cum este redactat actul se vede că părțile au avut în vedere mai întâi obligația de alimentare față de vânzătoare și numai în urmă prețul fixat, pentru nevoile fiscului la 5000 lei, aceasta rezultând din modicitatea lui și transformat imediat în fraza următoare «ca preț al întreținerii până la moarte»;

Că astfel fiind, contractul despre care ne ocupăm nu este și nu poate fi un contract de vânzare, ci este un contract oneros sinalagmatic, valabil, potrivit principiului libertății convențiunilor arătat în art. 969 c. civ., contract fără de numire, conținând o obligațiune de a face, contract de alimentare și întreținere, supus regulilor dreptului comun, potrivit cărora condițiunea rezolutorie prevăzută în art. 1020 este subînțeleasă;

Considerând că, în stare condițiuni, rămâne de a se ști dacă intimații și-au îndeplinit obligațiunea de alimentare-întreținere ce și-au asumat față de vânzătoare;

Că din dovezile administrate înaintea primei instanțe, din depunerile martorilor audiați înaintea Tribunalului la ședința din 14 Noembrie 1925 și anume Vasile Hobu, Nicolae Cojocar, Ion Rusu, Elisei Vaman, Nicolae Duhu și Gh. Mălinici, se stabilește că imediat după facerea actului, intimații au izgonit pe reclamanta-apelantă din casă, fără să-i dea vreun ajutor, lovind-o și aruncând-o pe drumuri, astfel că intimații urmează să sufere consecințele juridice ale neîndeplinirii obligațiunii conform art. 1020 cod. civ.;

Pentru aceste motive, redactate de D-l consilier G. Volenti, admite apelul etc.

Semnați: *D. Volanschi, C. Scripcă, G. Volenti.*

Administrația revistei roagă pe d-nii abonați în restanță a'i trimite cât mai neîntârziat costul abonamentului rămas neachitat.

Tabla de materii se trimite abonaților în curent cu plata abonamentului fără altă plată suplimentară.